

ורכֶן נאמר שם "כל הגוים נקצתו יהדיין, ויאספו לאומיהם. מי בכם מגיד זאת, וראשונות ישמעונו, יתנו עידיהם, ויצדקנו. ישמענו, ויאמרואמת".

ומה שנאמר "יתנו עידיהם ויצדקנו", אמרו על אומות העולם עובדי כוכבים, שכן אשר ידונן אותם הקב"ה ביום הדין הגדול בעתיד, הוא יאמור להם בלשון תמייה ולעג: אתם בטחתם והאמנתם באليلים, ואם כן, יבואונא האليلים עתה, ויעידו עליכם כדי להצדיק אתכם.

לכן נקט התנה לשון "עדיהם", והוא כינוי לעג לאليلים.

ומאן דתני "ארידיהן" — מאי טעמא מה הטעם לא תנוי אינו שונה "עדיהן"? אמר לך: לשון "אידיהן", שמשמעותו הוא "תרברא", שבר — עדיף.

שנה בගירסתו, "אידיהן", באיל"ר, כמו שיבואר.

והה, והשני תנוי, שנה בගירסתו, "עדיהן" בעי"ן, כמו שיבואר.

ואומרת הגמרא: מאן דתני "אידיהן", לא משתבש, אין גירסתו משובשת, כי יש מקום ופירוש לגירסה זו.

ומאן דתני "עדיהן", גם הוא לא משתבש.

מאן דתני "אידיהן" לא משתבש, כי כינוי גנאי כזה נאמר בתורה כלפי אלילים, דכתיב⁽³⁾ בשירת האזינו [דברים לב] "בַּיּוֹם קָרְבָּן יוֹם אִידָּם". ו"איד" הוא לשון "שבר", וכן מأهل להם הכתוב.

ומאן דתני "עדיהן" לא משתבש, כי לשון זה מיסוד על לשון המקרא, דכתיב [ישעיה מג] "יתנו עידיהם, ויצדקנו".

ובמסורת הש"ס שם.
ולדרך זו מתבירים הפסוקים כך: [אומר הקב"ה] "לי נקס ושלם עלי מוטל לשלם נקמה בגוים", לעת תמותו רגלים, כי קרוב יום אידם [שברים"], וחש עתידות למם [הקב"ה יחש את הנבואות שהנבאים ניבאו שעתידות לבוא עליהם]. כי ידין ה' עמו [הקב"ה ינקום נקמת עמו], ועל עבדיו יתחנמת, כי יראה [הקב"ה] כי אולת יד, ואפס עוצר ועוזוב [שבני ישראל אולה ידים ואין להם עוזרה]. ואמר [הקב"ה אל הגוים]: אי [אייפה הם] אלהיהם, צור חסיו בו. אשר חלב זבחיהם יאכלו, ישתו יין נסיכם — יקומו ויעזרויכם [נראה אם יוכלו לקום לעזרתכם], יהיו עליהם סתרה [הצורך שבתחמתם בו, נראה אם הוא יכול להסתיר אתכם בצלן].
וכל התוכחה הזאת תהיה ביום "אידם".

וכתב המהרש"א, שאף בדרך זו של רביינו שם, אסור להשאים ולשאול מהם, להלווין [בליל ריבית] וללווות מהם, ולפראו להם חוב. שהרי לגבי זה אכןشيخ "ازיל ומודה". ומה שנוהגים להקל הוא מטעמים אחרים שאמרו התוס' . וכן כתוב המהර"ם,
ועיין בדף ו' [הערה 14] בשם הראשונים, שרש"י חזר בו במקצת.

3. נחלקו בספר רבי יהודה ורבי נחמה. רבי יהודה אומר, פסוקים אלו נאמרו על ישראל, וכן פירוש רשי בפירושו על התורה. ואילו רבי נחמה דורשים על אומות העולם.
הגמרא כאן סוברת בדברי רבי נחמה, ולכך מתפרש "יום אידם" על אומות העולם. מהרש"א. ועיין לקמן תוס' כח ב ד"ה ישתו,